

Polacy wobec kryzysu energetycznego

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2022

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Wobec kryzysu energetycznego oraz wzrastających cen ogrzewania i prądu zapytaliśmy¹ naszych respondentów, w jaki sposób ogrzewają swoje domy, a także jakie są ich obawy związane z nadchodzącym sezonem grzewczym. Interesowały nas również opinie badanych na temat działań rządu mających na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania oraz te dotyczące kierunku, w jakim powinna zmierzać polityka państwa w tym obszarze w obecnej sytuacji.

SYTUACJA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Blisko połowa badanych (46%) ogrzewa swoje mieszkania lub domy przede wszystkim przy wykorzystaniu własnych pieców, kotłów węglowych, więcej niż jedna czwarta (28%) korzysta z miejskiej lub lokalnej (np. osiedlowej) sieci ciepłowniczej, a ponad jedna piąta (22%) – z własnego ogrzewania gazowego, olejowego lub elektrycznego. Osoby deklarujące inny rodzaj ogrzewania (4%) wykorzystują drewno, pellet, rzadziej – pompy ciepła.

W ciągu ostatniego półtora roku zmniejszyły się odsetki badanych deklarujących ogrzewanie domów przy użyciu pieców, kotłów węglowych (o 4 punkty procentowe) oraz przy wykorzystaniu własnego ogrzewania gazowego, olejowego bądź elektrycznego (spadek o 3 punkty), a wzrosła liczba korzystających z miejskiej lub lokalnej (np. osiedlowej) sieci ciepłowniczej (o 6 punktów). Warto podkreślić, że w porównaniu z rokiem 2018 wyraźnie zmniejszył się odsetek osób deklarujących wykorzystywanie pieców i kotłów węglowych (z 59% do 46%).

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (388) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

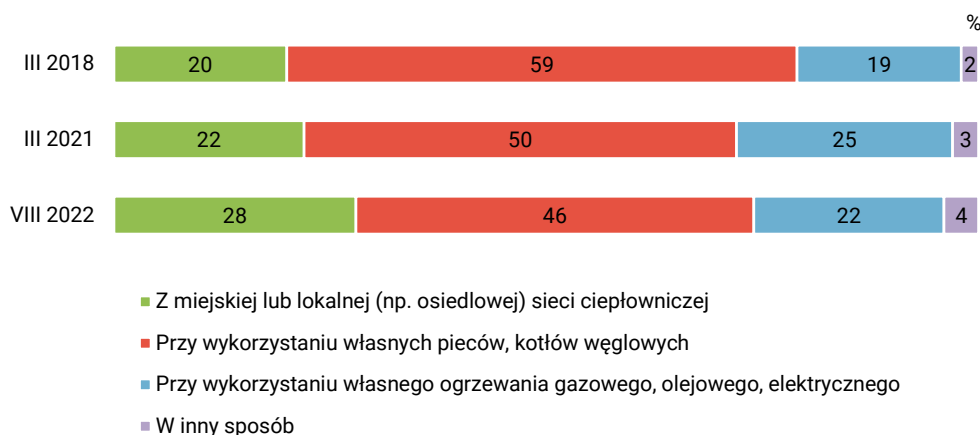
- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiadnim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiadnim od CBOS (CAWI).

We wszystkich trzech przypadkach ankietę miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 14 do 25 sierpnia 2022 roku na próbie liczącej 1043 osoby (w tym: 60,0% metodą CAPI, 23,3% – CATI i 16,7% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcje wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

CBOS

RYS. 1. W jaki sposób jest ogrzewane Pana(i) mieszkanie/dom? Jeśli wykorzystywane jest więcej niż jedno źródło, proszę wskazać to, które dostarcza najwięcej ciepła.

Z pieców, kotłów węglowych korzysta zdecydowana większość (77%) mieszkańców wsi, a wraz ze wzrostem wielkości miejsca zamieszkania popularność tego rozwiązania maleje. Natomiast mieszkający w większych miejscowościach częściej ogrzewają swoje mieszkania lub domy z wykorzystaniem miejskiej lub lokalnej sieci ciepłowniczej. W taki sposób swoje mieszkania ogrzewa większość mieszkańców dużych (58%) i największych miast (65%).

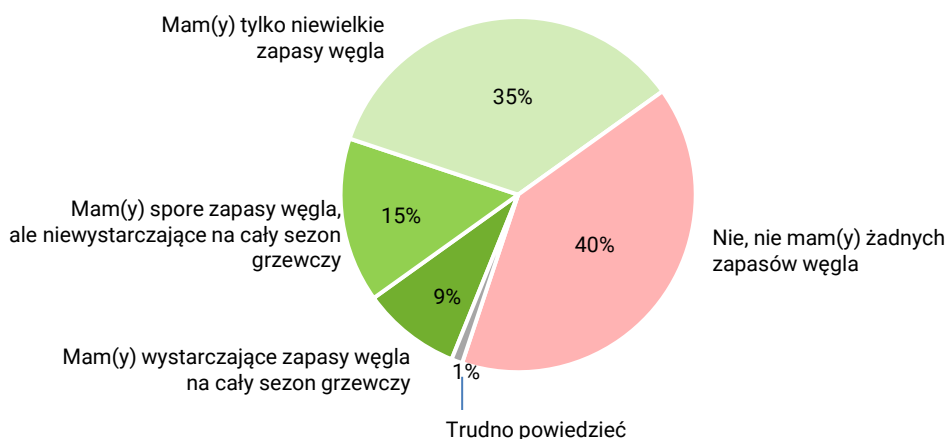
TABELA 1

Miejsce zamieszkania	W jaki sposób jest ogrzewane Pana(i) mieszkanie dom? Jeśli wykorzystywane jest więcej niż jedno źródło, proszę wskazać to, które dostarcza najwięcej ciepła.			
	Z miejskiej lub lokalnej (np. osiedlowej) sieci ciepłowniczej	Przy wykorzystaniu własnych pieców, kotłów węglowych	Przy wykorzystaniu własnego ogrzewania gazowego, olejowego, elektrycznego	W inny sposób
	w procentach			
Wieś	3	77	13	7
Miasto do 19 999	31	43	22	4
20 000 – 99 999	36	34	28	1
100 000 – 499 999	58	9	32	1
500 000 i więcej mieszk.	65	3	30	1

Zdecydowana większość (75%) ogrzewających mieszkania lub domy przy użyciu węgla ma tylko niewielkie zapasy tego surowca na nadchodzący sezon grzewczy lub nie ma ich w ogóle (w tym 40% nie ma żadnych zapasów). Jedynie co jedenasty deklaruje, że wystarczy mu węgla na cały sezon grzewczy (9%), a co siódmy (15%) – że ma spore zapasy, ale niewystarczające na cały sezon.

RYS. 2. Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma zapasy węgla na nadchodzący sezon grzewczy?

ODPOWIEDZI OSÓB WYKORZYSTUJĄCYCH WŁASNE PIECE, KOTŁY WĘGLOWE (N=475)

Z analizy różnicowań społeczno-demograficznych wynika, że większymi zapasami węgla na nadchodzący sezon grzewczy dysponują gospodarstwa domowe o wyższych dochodach *per capita*. Wśród ankietowanych o dochodach na osobę do 1499 zł jedynie 16% ma wystarczające lub spore zapasy tego surowca, a w grupie respondentów o dochodach *per capita* 3000 zł i więcej odsetek ten jest dwukrotnie większy (30%). Niemniej jednak wśród badanych o najwyższych dochodach zdecydowanie przeważają mający niewielkie zapasy lub niemający żadnych zapasów (70%).

TABELA 2

Dochody na jedną osobę	Czy Pana(i) gospodarstwo domowe ma zapasy węgla na nadchodzący sezon grzewczy?		
	Mamy wystarczające lub spore zapasy na cały sezon grzewczy*	Mamy niewielkie zapasy lub nie mamy żadnych zapasów**	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Do 1499 zł	16	84	1
Od 1500 zł do 1999 zł	29	71	0
Od 2000 zł do 2999 zł	25	75	0
3000 zł i więcej	30	70	0

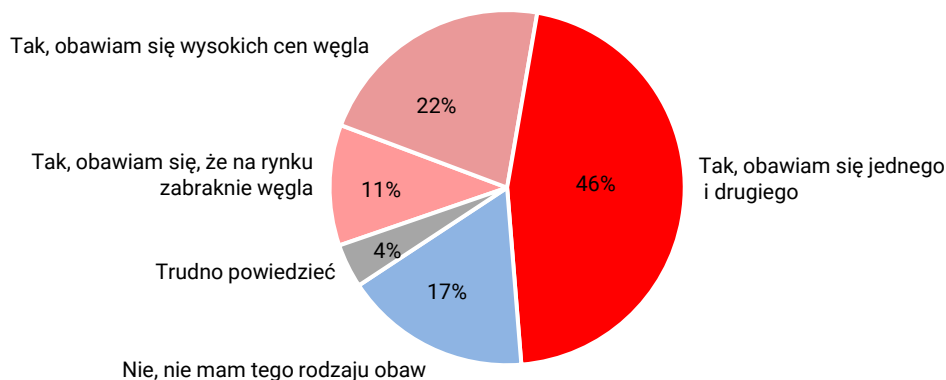
* Połączone zostały kategorie: „Mam(y) wystarczające zapasy węgla na cały sezon grzewczy” i „Mam(y) spore zapasy węgla, ale niewystarczające na cały sezon grzewczy”

** Połączone zostały kategorie: „Mam(y) tylko niewielkie zapasy węgla” i „Nie, nie mam(y) żadnych zapasów węgla”

Zdecydowana większość badanych (79%) korzystających z pieców i kotłów węglowych przewiduje, że ich gospodarstwa domowe będą miały problemy z zaopatrzeniem w ten surowiec w nadchodzącym sezonie grzewczym. Najczęściej obawy te dotyczą zarówno braku węgla na rynku, jak i zbyt wysokich jego cen (46%), rzadziej jedynie zbyt wysokich cen (22%) bądź też jedynie deficytu tego surowca na rynku (11%).

RYS. 3. Jak Pan(i) przewiduje, czy Pana(i) gospodarstwo domowe będzie miało problemy z zaopatrzeniem w węgiel w tym sezonie grzewczym czy też nie?

ODPOWIEDZI OSÓB WYKORZYSTUJĄCYCH WŁASNE PIECE, KOTŁY WĘGLOWE (N=475)

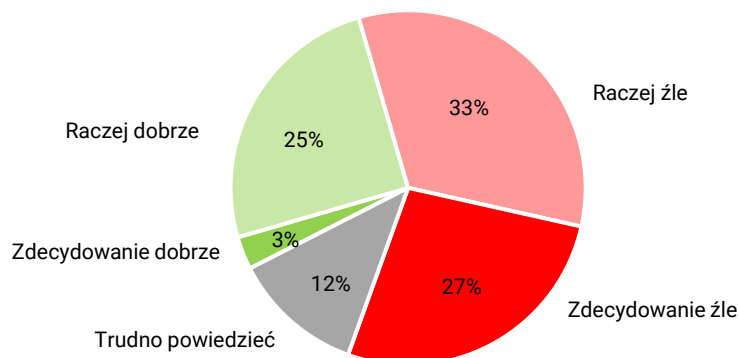

OCENA DZIAŁAŃ RZĄDU

Większość badanych negatywnie ocenia działania rządu mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania (60%), a zadowolenie z działań rządzącego gabinetu w tym obszarze wyraża ponad dwukrotnie mniejsza grupa ankietowanych (28%).

Częściej pozytywnie działania rządu oceniają starsi respondenci (44% badanych w wieku 65 lat i więcej), mieszkający na wsi (31%) i w miastach do 100 000 mieszkańców (30%–31% w zależności od kategorii), z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym (40%), o dochodach *per capita* od 1500 zł do 2999 zł (37%–38% w zależności od kategorii). Z kolei negatywnie na temat prac gabinetu Mateusza Morawieckiego w zakresie ograniczenia wzrostu kosztów prądu i ogrzewania ponadprzeciętnie często wypowiadają się ankietowani w wieku 25–44 lata (71%–72%), mieszkańcy największych miast (70%), absolwenci wyższych uczelni oraz badani o dochodach *per capita* wynoszących co najmniej 4000 zł (po 71%).

RYS. 4. Jak Pan(i) ocenia działania rządu mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania?

Postrzeżenie prac rządu w tym obszarze zależy jednak przede wszystkim od poglądów politycznych. Stosunkowo dobrze oceniają je badani o poglądach prawicowych (47%), osoby deklarujące się jako zwolennicy rządu (64%), a w potencjalnych elektoratach – wyborcy Prawa i Sprawiedliwości (63%). Natomiast niezadowolenie z działań rządu częściej niż inni wyrażają identyfikujący się z lewicą (79%), badani zaliczający się do przeciwników urzędującego gabinetu (82%), a w potencjalnych elektoratach partyjnych – sympatycy Koalicji Obywatelskiej (84%). Zwolennicy pozostałych cieszących się największym poparciem ugrupowań opozycyjnych również w zdecydowanej większości wypowiadają się negatywnie na temat działań rządu w tym obszarze.

TABELA 3

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Jak Pan(i) ocenia działania rządu mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	63	28	9
Lewica*	17	80	3
Polska 2050 Szymona Hołowni	16	79	5
Konfederacja Wolność i Niepodległość	12	76	12
Koalicja Obywatelska	11	84	5
Niezdecydowani, na kogo głosować	21	62	17
Niezamierzający głosować	19	61	19

* Uwaga, niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

TABELA 4

Stosunek do rządu	Jak Pan(i) ocenia działania rządu mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Zwolennicy	64	25	11
Przeciwnicy	11	82	7
Obojętni	21	62	17

* Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Uwzględniając natomiast sposób ogrzewania domu, zauważyć można, że stosunkowo najlepiej prace rządu w tym zakresie oceniają ogrzewający swoje domy przy wykorzystaniu własnych kotłów węglowych, choć i wśród nich przeważają oceny negatywne (55% wobec 34% ocen pozytywnych).

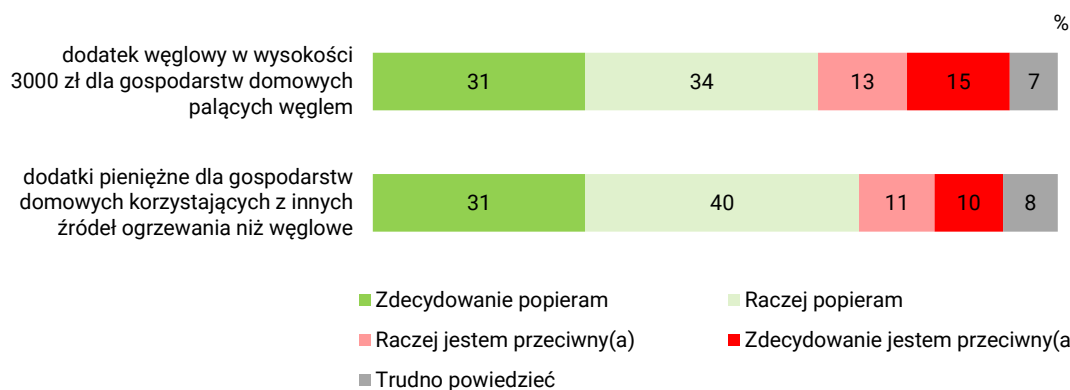
TABELA 5

W jaki sposób jest ogrzewane Pana(i) mieszkanie i dom? Jeśli wykorzystywane jest więcej niż jedno źródło, proszę wskazać to, które dostarcza najwięcej ciepła.	Jak Pan(i) ocenia działania rządu mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania?		
	Dobrze	Źle	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Z miejskiej lub lokalnej (np. osiedlowej) sieci ciepłowniczej	24	63	13
Przy wykorzystaniu własnych pieców, kotłów węglowych	34	55	11
Przy wykorzystaniu własnego ogrzewania gazowego, olejowego, elektrycznego	25	65	10

Dwie trzecie dorosłych Polaków (65%) popiera wprowadzenie dodatku węglowego dla gospodarstw domowych palących węglem, a wprowadzenie dodatków pieniężnych dla gospodarstw domowych korzystających z innych źródeł ogrzewania niż węglowe spotyka się z jeszcze większą akceptacją społeczną (71%).

CBOS

RYS. 5. Czy popiera Pan(i) czy też jest Pan(i) przeciwny(a) takim działaniom mającym na celu ograniczenie nadmiernego wzrostu kosztów ogrzewania jak:

Stosunek do tych rozwiązań zależy przede wszystkim od preferencji partyjnych. Popierają je niemal wszyscy wyborcy Prawa i Sprawiedliwości, a także większość osób o niesprecyzowanych preferencjach partyjnych oraz niezamierzających głosować.

Zwolennicy największych partii opozycyjnych, z wyjątkiem Koalicji Obywatelskiej, częściej są przeciwni wprowadzeniu dodatku węglowego niż popierają to rozwiązanie. Opinie sympatyków Koalicji Obywatelskiej na ten temat są dosyć podzielone, niemniej jednak zwolennicy przeważają nad przeciwnikami.

TABELA 6

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy popiera Pan(i) czy też jest Pan(i) przeciwny(a) takim działaniom mającym na celu ograniczenie nadmiernego wzrostu kosztów ogrzewania jak dodatek węglowy w wysokości 3000 zł dla gospodarstw domowych palących węglem?		
	Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	92	5	3
Lewica*	37	63	0
Polska 2050 Szymona Hołowni	45	49	6
Konfederacja Wolność i Niepodległość	37	55	8
Koalicja Obywatelska	49	43	8
Niezdecydowani, na kogo głosować	57	29	14
Niezamierzający głosować	63	30	7

* Uwaga, niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Wprowadzenie dodatków pieniężnych dla gospodarstw domowych korzystających z innych źródeł ogrzewania niż węglowe cieszy się większą akceptacją partii opozycyjnych, wśród których na ogół więcej jest zwolenników niż przeciwników tego rozwiązania. Jedynie opinie sympatyków Konfederacji są w tej kwestii podzielone.

TABELA 7

Na kandydata której partii/ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?	Czy popiera Pan(i) czy też jest Pan(i) przeciwny(a) takim działaniom mającym na celu ograniczenie nadmiernego wzrostu kosztów ogrzewania jak dodatki pieniężne dla gospodarstw domowych korzystających z innych źródeł ogrzewania niż węglowe?		
	Popieram	Jestem przeciwny(a)	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość	92	5	3
Polska 2050 Szymona Hołowni	65	30	5
Koalicja Obywatelska	65	27	8
Lewica*	51	46	3
Konfederacja Wolność i Niepodległość	47	47	6
Niezdecydowani, na kogo głosować	62	22	16
Niezamierzający głosować	71	22	7

* Uwaga, niewielka liczebność zwolenników tego ugrupowania w próbie

Z analizy zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika również, że oba rozwiązania cieszą się większą akceptacją mieszkańców wsi i małych miast, osób gorzej wykształconych (z wykształceniem

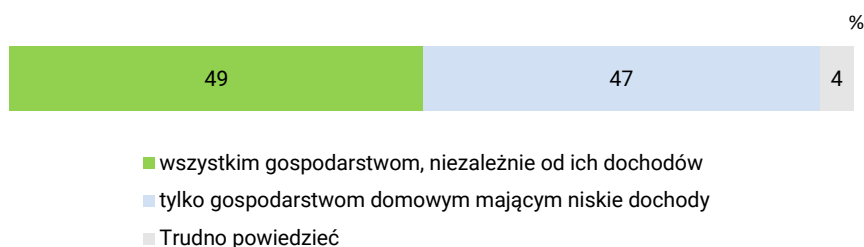
podstawowym/gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym), o dochodach *per capita* nieprzekraczających 2999 zł.

Badani popierający wprowadzenie dodatków pieniężnych dla gospodarstw domowych w związku ze wzrostem kosztów ogrzewania są podzieleni w kwestii, czy powinny one przysługiwać wszystkim gospodarstwom czy też tylko tym mającym niskie dochody. Blisko połowa uważa, że powinny one przysługiwać wszystkim gospodarstwom, niezależnie od dochodów (49%), a niewiele mniej sądzi, że tylko tym mającym niskie dochody (47%).

CBOS

RYS. 6. Czy, Pana(i) zdaniem, dodatki dla gospodarstw domowych powinny przysługiwać:

ODPOWIEDZI BADANYCH POPIERAJĄCYCH WPROWADZENIE DODATKÓW PIENIĘŻNYCH (N=764)

Opinie w tej sprawie różnicuje przede wszystkim położenie materialne badanych. Większość niezadowolonych z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych jest zdania, że dodatki powinny przysługiwać tylko gospodarstwom mającym niskie dochody. Natomiast oceniający własne warunki materialne średnio i dobrze wyraźnie częściej uważają, że powinny one przysługiwać wszystkim gospodarstwom, choć i wśród nich opinie na ten temat są dosyć podzielone.

TABELA 8

Ocena własnych warunków materialnych	Czy, Pana(i) zdaniem, dodatki dla gospodarstw domowych powinny przysługiwać:		
	wszystkim gospodarstwom, niezależnie od ich dochodów	tylko gospodarstwom domowym mającym niskie dochody	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Złe	29	63	8
Średnie	50	46	4
Dobre	51	44	5

Wobec kryzysu energetycznego i wzrastających cen ogrzewania i prądu Polacy uważają, że państwo powinno przede wszystkim zapewnić niskie stawki podatkowe na prąd, paliwa grzewcze i ciepło systemowe (48%), w drugiej kolejności regulować ceny energii i ogrzewania (42%), a w trzeciej – zachęcać finansowo (dopłaty i ulgi podatkowe) do montowania instalacji umożliwiających pozyskiwanie energii z odnawialnych źródeł (OZE) – 38%.

RYS. 7. W jakim kierunku, Pana(i) zdaniem, powinna iść polityka państwa wobec kryzysu energetycznego i wzrastających cen ogrzewania i prądu?

Procenty nie sumują się do 100, gdyż respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź

Niemala część respondentów uważa, że państwo powinno zachęcać do ocieplania domów, wymiany okien (30%) oraz oferować dodatki pieniężne dla gospodarstw domowych na pokrycie kosztów ogrzewania i prądu (28%). Nieco więcej niż co piąty (22%) jest zdania, że w obliczu kryzysu energetycznego państwo powinno wdrażać rozwiązania skłaniające do oszczędzania energii przez instytucje, firmy i gospodarstwa domowe (np. preferencyjne stawki opłat w przypadku niskiego zużycia energii). Relatywnie niewielu w tym kontekście wskazuje na dopłaty na zakup paliwa przez ciepłownie (14%). Jedynie 6% dorosłych Polaków nie ma sprecyzowanego zdania na ten temat.

Pomimo widocznego w ostatnich latach spadku odsetka osób wykorzystujących do ogrzewania piece i kotły na węgiel, to właśnie ten sposób ogrzewania w Polsce jest wciąż najbardziej popularny. Zdecydowana większość wykorzystujących węgiel do ogrzewania deklaruje, że na nadchodzący sezon grzewczy ma tylko niewielkie zapasy tego surowca lub nie ma żadnych zapasów. Duża część

ogrzewających swoje domy w ten sposób obawia się zarówno wysokich cen węgla, jak i niedostępności tego surowca na rynku.

Wprawdzie większość badanych popiera wprowadzenie dodatku węglowego w wysokości 3000 zł dla palących węglem oraz dodatków pieniężnych dla gospodarstw domowych korzystających z innych źródeł ogrzewania niż węglowe, lecz ponad połowa dorosłych Polaków negatywnie ocenia działania rządu mające na celu ograniczenie wzrostu kosztów prądu i ogrzewania. Wśród popierających wprowadzenie dodatków pieniężnych zdania co do tego – czy powinny one przysługiwać wszystkim gospodarstwom domowym czy tylko tym mającym niskie dochody – są podzielone.

Respondenci zapytani o kierunek, w jakim powinna zmierzać polityka państwa wobec kryzysu energetycznego, najczęściej mówią o niskich stawkach podatków na prąd, paliwa grzewcze i ciepło systemowe, w drugiej kolejności o regulowaniu przez państwo cen energii i ogrzewania, a w trzeciej – o zachętach finansowych do montowania instalacji umożliwiających pozyskiwanie energii z odnawialnych źródeł.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka